

SPRÁVA O ČINNOSTI ŠTÁTNEHO
ARCHÍVU V PREŠOVE

2020

Úvod

Štátny archív v Prešove ako štátny archív s regionálnou územnou pôsobnosťou, ktorého zriaďovateľom je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, vznikol 1. novembra 2015 na základe zákona č. 266/2015 Z. z. z 30. septembra 2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Štátny archív v Prešove má dve oddelenia, a to oddelenie služieb verejnosti a oddelenie spracúvania archívnych dokumentov, ktoré sídlia v Prešove a ich územnou pôsobnosťou sú okresy Prešov a Sabinov. Súčasťou archívu je aj špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči, ktoré má pôsobnosť na historickom území Spiša a súčasného levočského okresu. Ďalšími zariadeniami Ministerstva vnútra Slovenskej republiky bez právnej subjektivity, ktoré plnia úlohy štátnej správy na úseku archívov a registratúr a patria do Štátneho archívu v Prešove, sú:

- pracovisko Archív Bardejov (Bardejov),
- pracovisko Archív Humenné (Humenné, Medzilaborce, Snina),
- pracovisko Archív Poprad (Kežmarok, Poprad),
- pracovisko Archív Stará Ľubovňa (Stará Ľubovňa),
- pracovisko Archív Svidník (Svidník, Stropkov),
- pracovisko Archív Vranov nad Topľou (Vranov nad Topľou).

Správa o činnosti Štátneho archívu v Prešove za rok 2020 podáva prehľad a informácie o aktivitách archívu a jeho najdôležitejších dosiahnutých výsledkoch. Zameriava sa na hodnotenie činností v následnosti, ako sú spracovávané vo výkaze práce, a to personálny stav a odborné činnosti pracovníkov archívu, predarchívna starostlivosť, evidencia archívneho dedičstva SR, ochrana archívnych dokumentov, spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov, prístup k archívnym dokumentom, príručná odborná knižnica, výskumná, publikačná a kultúrno-osvetová činnosť a organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca.

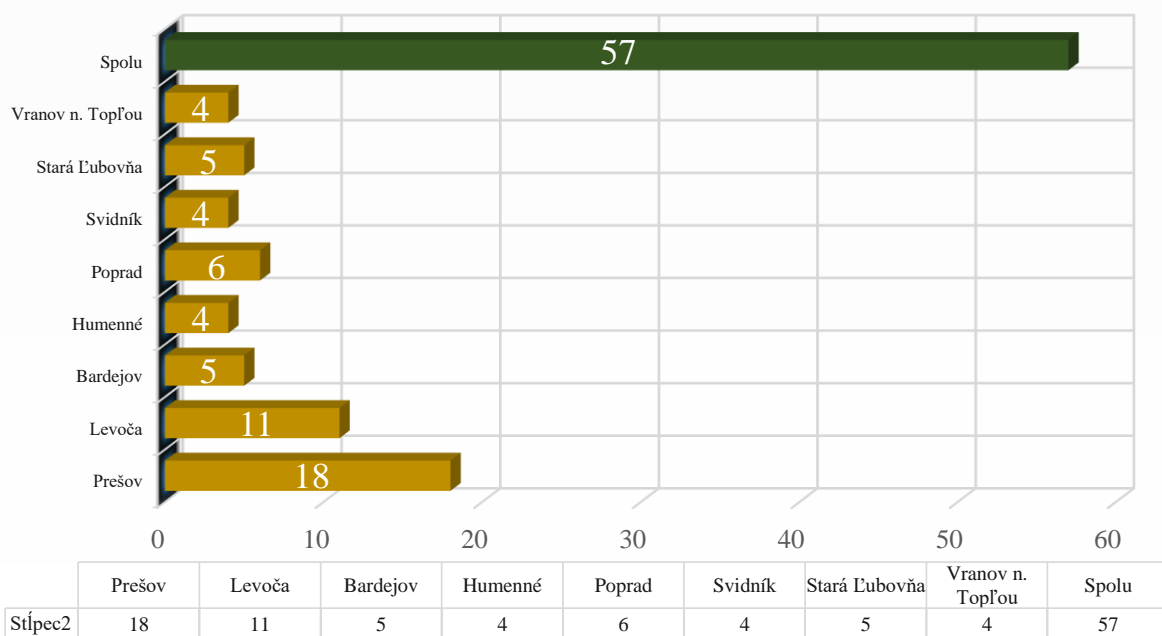
A. Personálny stav

K 31. decembru 2020 bol celkový počet pracovníkov v Štátnom archíve v Prešove 57, pričom v stálej štátnej službe mal archív 49 štátnozamestnaneckých miest, 2 v dočasnej štátnej službe, 5 našich kolegov vykonávalo svoju prácu vo verejnom záujme a 1 zamestnankyňa je momentálne na materskej dovolenke.

V roku 2020 došlo k viacerým personálnym zmenám:

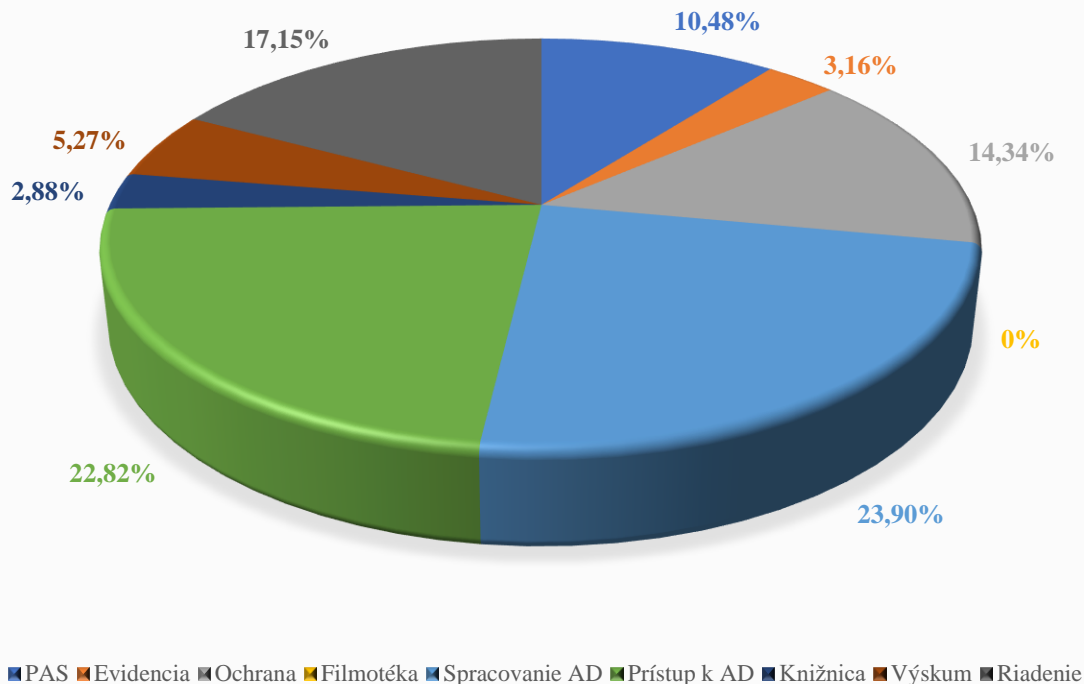
- **špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči** – po dlhej a ťažkej chorobe nás 29. októbra 2020 opustila Mgr. Andrea Ondriová. Jej miesto ešte nie je obsadené a je naň vyhlásené výberové konanie.
- **pracovisko Archív Bardejov** – k 31. júlu 2020 odišli do starobného dôchodku vedúci pracoviska Mgr. Jozef Petrovič a Mária Šandalová. Na miesto vedúceho pracoviska bola na základe výberového konania prijatá Mgr. Anna Zamišková, ktorá nastúpila 1. septembra 2020. Dovtedy bola zastupujúcou vedúcou na pracovisku Archív Svidník. Na miesto PT 3 bolo vyhlásené výberové konanie.
- **pracovisko Archív Svidník** – k 1. septembru 2020 odišla zastupujúca vedúca pracoviska za vedúcu pracoviska Archív Bardejov. Novou zastupujúcou vedúcou sa od tohto dátumu stala Mgr. Lenka Badidová.
- **pracovisko Archív Stará Ľubovňa** – počet zamestnancov v Starej Ľubovni sa k 1. septembru zvýšil na päť, pretože bolo presunuté voľné štátnozamestnanecké miesto PT 4 z pracoviska Archív Poprad do pracoviska Archív Stará Ľubovňa. Momentálne je na toto miesto vyhlásené vonkajšie výberové konanie, pretože vnútorné výberové konanie bolo neúspešné.

Graf 1 – Počet pracovníkov v Štátnom archíve v Prešove

B. Rozpis pracovných dní na plnenie úloh vo vykazovanom roku

Graf 2 – Rozpis čerpania prac. dní v jednotlivých kapitolách odborných činností

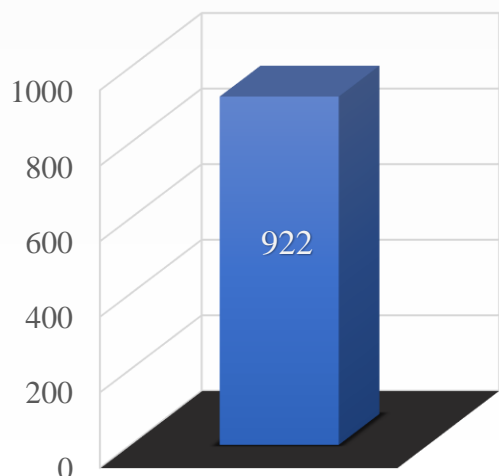

C.1. Predarchívna starostlivosť

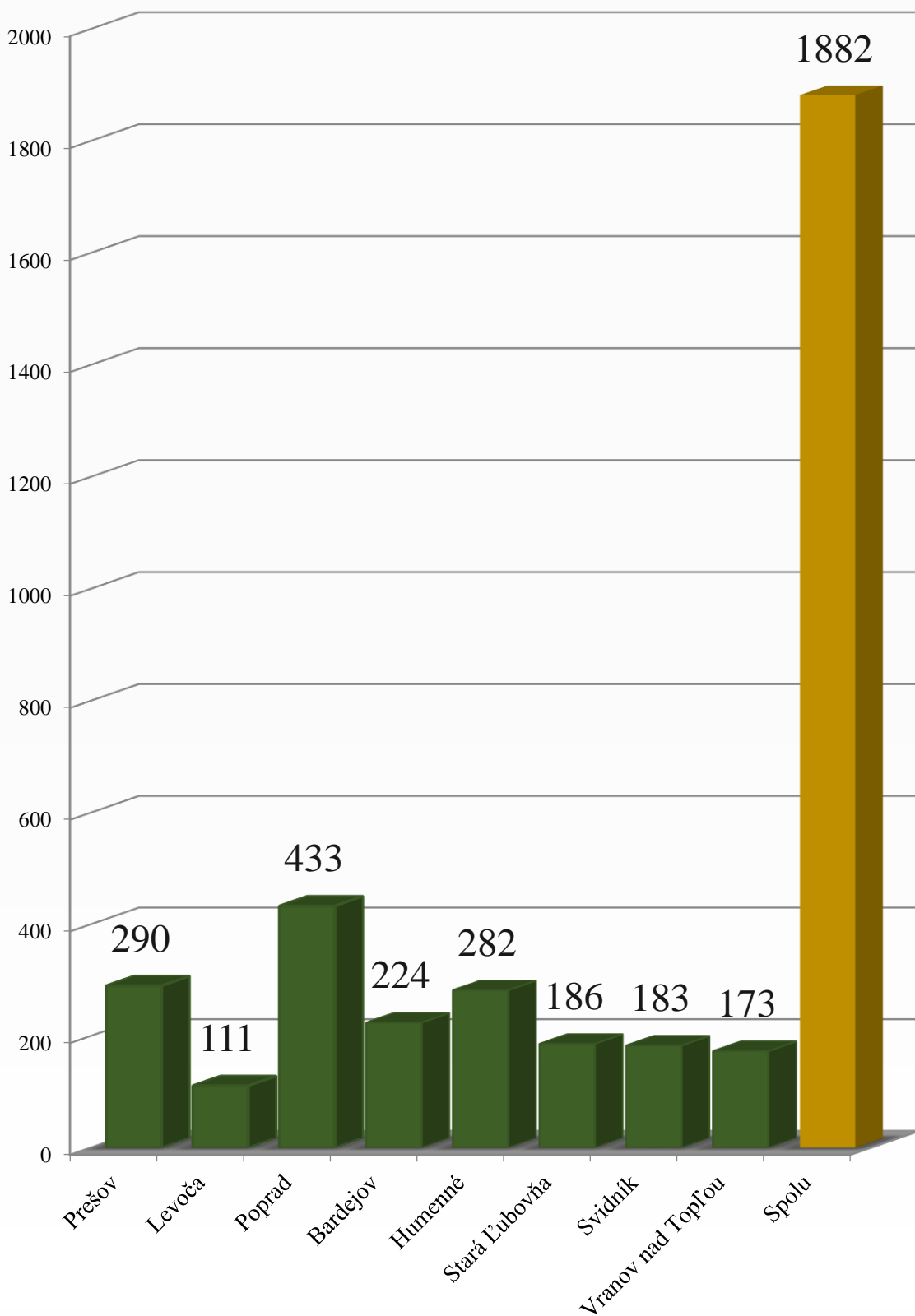
C.1.1. Pôvodcovia registratúry a inštruktáže

Štátny archív v Prešove eviduje v predarchívnej starostlivosti 1882 pôvodcov registratúry. V rámci predarchívnej starostlivosti bolo zamestnancami archívu pôvodcom poskytnutých 922 konzultácií a inštruktáží. Predarchivári pôvodcov informovali o všeobecne záväzných nariadeniach, metodicky usmerňovali pri príprave vyradenia registratúrnych záznamov, ktorým uplynula lehota uloženia, a zároveň im podávali odborné rady týkajúce sa vytvorenia personalizovaného prostredia pre právnické osoby v informačnom systéme Elektronický archív Slovenska.

Graf 3 – Konzultácie a inštruktáže

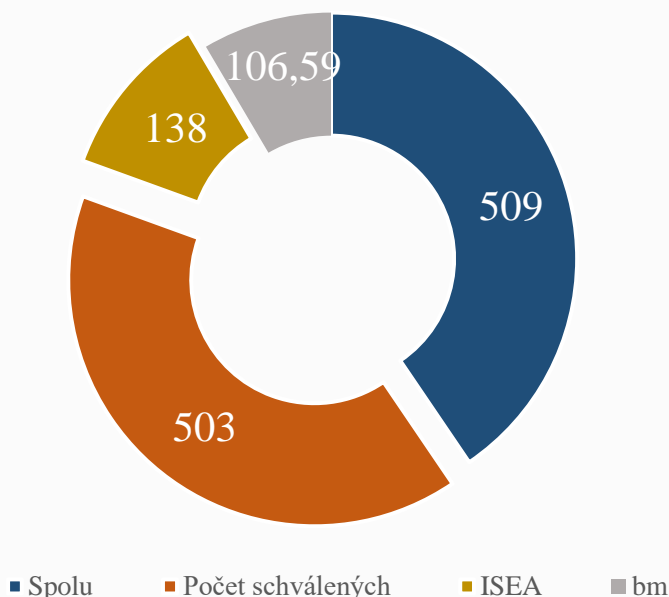

Graf 4 – Evidencia pôvodcov registratúry

Práca v oblasti predarchívnej starostlivosti bola čiastočne ovplyvnená pandémiou ochorenia COVID-19. V porovnaní s rokom 2019 bolo podaných menej návrhov na vyradenie. Subjekty predložili 509 návrhov, z toho bolo schválených 503, pričom využívali aj personalizované prostredie v Elektronickom archíve Slovenska. V ISEA prebehlo 138 elektronických vyradovacích konaní. V dôsledku nefunkčnosti ISEA podávali od októbra pôvodcovia návrhy na vyradenie papierovo alebo prostredníctvom elektronickej schránky. Po vyradovacom konaní archív prevzal 106,590 bm archívnych dokumentov.

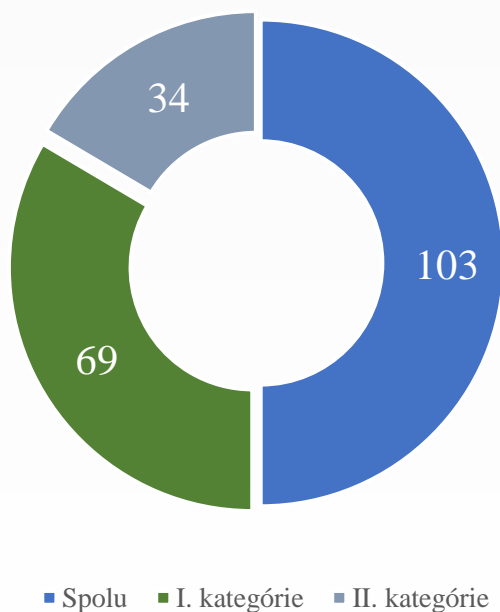
Graf 5 – Vyrad'ovacie konanie

Pracovník uskutočnili aj vyrad'ovacie konanie za svojich predchodcov a zaslali ho na schválenie odboru archívov a registratúr MV SR. Metodicky ich usmerňovala správkyňa registratúry Štátneho archívu v Prešove.

C.1.2. Vyrad'ovacie konanie a registratúrne poriadky

Graf 6 – Registratúrne poriadky

Pokiaľ ide o registratúrne poriadky, oproti roku 2019 klesol počet predložených návrhov registratúrnych poriadkov na posúdenie a schválenie, keďže pôvodcovia registratúry I. kategórie aktualizovali registratúrne poriadky už v roku 2019 podľa § 25a vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 49/2019 Z. z. zo 6. februára 2019, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 410/2015 Z. z. o podrobnostiach výkonu správy registratúry orgánov verejnej moci a o tvorbe spisu. V roku 2019 tak archív a jeho pracovník schválili 103 vnútorných predpisov, z toho pôvodcom I. kategórie 69 poriadkov. Posúdenie a schválenie svojich noriem týkajúcich sa správy registratúry žiadalo archív aj 34 pôvodcov II. kategórie. V roku 2020 boli pracovníkom Archív Poprad posúdené a schválené aj 2 bádateľské poriadky pre podnikové archívy.

C.1.3. Štátny odborný dozor

Štátny odborný dozor bol vykonaný v 66 subjektoch. Plán kontrolnej činnosti, žiaľ, aj kvôli koronavírusu dodržaný nebol. Ostatné kontroly, ktoré boli plánované na rok 2020, sa presúvajú na rok 2021.

C.2. Evidencia archívneho dedičstva SR

V Štátnom archíve v Prešove a jeho pracoviskách je uložených 5448 archívnych fondov v množstve 21 109,072 bm. Súčasťou toho je aj 62 archívnych fondov v rozsahu 596,690 bm, ktoré Štátny archív v Prešove spravuje na základe depozitnej zmluvy. Ide predovšetkým o staršie archívne dokumenty z činnosti cirkevných rádov či farských a biskupských úradov. Niektoré archívne dokumenty (126 v rozsahu 288,36 bm) sú dočasne uložené u pôvodcov, ktorí nezriadili archív. V archívoch pôvodcov sa nachádza 6 fondov v celkovom množstve 623,87 bm.

V priebehu celého roka bola vykonávaná revízia a opravy ELAF. Poverení zamestnanci aktualizovali údaje v ELAF tak, aby korešpondovali s údajmi v aplikácii ISEA.

C.3. Ochrana archívnych dokumentov

Štátny archív v Prešove sa v roku 2020 intenzívne venoval aj ochrane archívnych dokumentov, ktorej cieľom bolo zachovanie archívnych dokumentov a zamedzenie ich odcudzeniu a poškodeniu. Pracovníci naďalej sceľovali archívne fondy, vymieňali poškodené škatule, ukladali dokumenty do nových škatúľ vrátane ich štítkovania. Pokračovalo sa aj v revízii zloženia archívnych fondov, v príprave podkladov pre vyhotovenie nového lokačného prehľadu v súlade s prebiehajúcou dislokáciou archívnych dokumentov.

Celková kapacita depotov v Štátnom archíve v Prešove a jeho pracoviskách je 28 175,900 bm, pričom voľných je približne 7362 bm.

Štátny archív v Prešove sídli v dvoch budovách, na ulici Slánskej 31 a Slovenskej 40 v Prešove. V depotoch sú stacionárne a kompaktné mobilné regály s celkovou úložnou kapacitou 5235,9 bm, s predpokladanou rezervou 1344,655 bm. Uložené archívne dokumenty nemajú primeraný klimatický režim. Klimatizácia depotov je pravidelne kontrolovaná pracovníkmi archívu a upravovaná pomocou odvlhčovačov a vetrania.

V roku 2020 naďalej prebiehalo sceľovanie archívnych fondov, uloženie archívnych dokumentov do nových archívnych škatúľ a ich štítkovanie. Popri uvedených činnostiach vykonali súčasne pracovníci OSAD revíziu zloženia archívneho fondu. Niekoľko dní venovali zamestnanci archívu dislokácii archívnych dokumentov a zariadenia v rámci budov archívu. Pripravovali podklady pre vyhotovenie nového lokačného prehľadu.

Centrum podpory v Prešove na základe požiadaviek archívu vymenil pripojenie na Centrálny pult ochrany objektov, dostali sme novú telefónnu ústredňu v archíve na ulici Slovenskej a Slánskej, vymaľovali nám časť kancelárii, opravili strechu a i.

Špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči sídli v troch budovách na námestí, patriacim k chráneným objektom v pamiatkovej rezervácii Levoče, ktorá je zaradená vo svetovom dedičstve UNESCO. Vo všetkých troch objektoch je nainštalovaná protipožiarna signalizácia (EPS), budovy č. 60 a 61 sú vybavené bezpečnostnou signalizáciou proti vlámaniu (EZS). Budovy však postupne chátrajú, dlhé roky sa do nich takmer neinvestovalo. Najpálčivejším problémom sú opadávajúce omietky vstupných chodieb, schodišť, dvorov, študovne i fotolaboratória. Ukazuje sa aj potreba rekonštrukcie fasád všetkých troch budov. Stále aktuálnou zostáva výmena zastaraných akumulčných pecí. V depotoch sú stacionárne a kompaktné mobilné regály s celkovou úložnou kapacitou 6000 bm, s predpokladanou rezervou 1191,265 bm. Uložené archívne súbory nemajú primeraný klimatický režim. Tento je poverenou pracovníčkou pravidelne kontrolovaný a upravovaný.

V roku 2020 naďalej prebiehalo sceľovanie archívnych fondov, preškatuľovanie poškodených škatúľ a ich štítkovanie. Taktiež sa pripravovali archívne fondy na delimitáciu podľa delimitačných protokolov.

Centrum podpory v Prešove dalo vymaľovať bádateľňu a zakúpilo nové koberce, nový fotoaparát do fotografickej dielne a pod.

Pracovisko Archív Bardejov sídli v samostatnej účelovej budove, ktorá pozostáva z dvoch častí, administratívnej a depotovej. V depotoch sú stacionárne a kompaktné mobilné regály s celkovou úložnou kapacitou 4 870 bm, čo za daného stavu predstavuje rezervu 2833,715 bm pre prísun ďalšieho archívneho materiálu. Uložené archívne súbory majú primeraný klimatický režim, ktorý pracovníci pravidelne kontrolujú. V dvoch depotoch boli umiestnené odvlhčovače vzduchu, ktoré udržiavajú klímu v príslušnej norme. V budove je nainštalovaná elektronická požiarňa signalizácia typu SCHRACK. Chýba však priame napojenie na signalizačný pult hasičského útvaru. Proti vlámaniu je budova zabezpečená elektronickým signalizačným zariadením s priamym napojením na OR PZ Bardejove, ktoré však pomaly dosluhuje (je v prevádzke od r. 1995). Okná na prízemí majú mreže. Kontrola protipožiarňových zariadení, hasiacich prístrojov a elektronického signalizačného zariadenia bola v priebehu roka vykonaná. V zimných mesiacoch sú priestory v budove vykurované vlastnou plynovou kotolňou. V rámci údržby by už bolo nutné na niektorých častiach hlavnej budovy premaľovať fasádu, vymeniť škridlu a vykonať ďalšie drobné opravy. Končí sa už aj životnosť plynových kotlov.

Pracovisko Archív Humenné sídli v prenajatých priestoroch mesta. Stav budov je nezmenený. Naďalej pretrvávajú rôzne materiálno-technické problémy. V zime staré elektrické pece nestačia vykúriť niektoré priestory archívu a dochádza k ich výpadkom. V rámci zabezpečenia ochrany objektu pred narušením dost' často dôjde k falošným poplachom. Revízia zabezpečovacieho systému nebola vykonaná už sedem rokov. Stále nie je vyriešená situácia pri oznámení narušenia objektu. Úložná kapacita v archíve je 1860 bm, voľná 43,933 bm.

Aj v roku 2020 prebiehal proces sceľovania archívnych fondov, ich dislokácia; škatuľovanie a štítkovanie archívnych fondov; tvorba lokačných prehľadov.

Pracovisko Archív Poprad sídli v dvoch meštianskych domoch zo 17. a 18. storočia v mestskej pamiatkovej rezervácii Spišská Sobota, ktoré sú vyhlásené za kultúrne pamiatky. Sú vybavené elektrickou požiarňou signalizáciou (EPS) a elektrickou zabezpečovacou signalizáciou (EVS). Na obidvoch budovách je poškodená fasáda a vstupné dvere – 2 dvojkrídlové a 1 jednokrídlové. Veľmi ťažko sa otvárajú.

V budove archívu sa nachádza 12 depotov, ktoré už nepostačujú. V roku 2016 bolo získané miesto v budove Okresného úradu v Poprade, kde je uložených 400 bm archívneho materiálu. Úložná kapacita v archíve je 3 200 bm, voľná 100 bm.

Z budovy archívu v Spišskej Sobote pracovníčky previezli a uložili archíve fondy do depotu na Okresnom úrade v Poprade, aby sa vytvoril v Spišskej Sobote priestor pre vzácne archívne fondy, ktoré sa budú preberať delimitáciou zo Spišského archívu v Levoči. Pokračovalo sa v sceľovaní archívnych fondov a v prebaľovaní archívneho materiálu do nových archívnych škatúľ, ktoré boli označené novými štítkami (400 archívnych škatúľ).

Pracovisko Archív Svidník sídli v účelovej budove danej do užívania archívu v roku 1981. Rekonštruovaná bola v rokoch 2006 – 2007. Budova vrátane pozemku je vlastníctvom Ministerstva vnútra SR. Stojí na samostatnom oplotenom pozemku. V roku 2020 bola vykonaná výmena nábytku v kancelárii a bádateľni, montáž vertikálnych žalúzií a zabezpečenie výstavných skriň.

Archív má 4 depoty, ktoré sú vybavené kovovými regálmi. Zamestnanci pravidelne vykonávajú sledovanie teploty a vlhkosti v depotoch. Celková kapacita depotov je 2500 a z toho je 754,345 bm voľných.

Aj v tomto vykazovanom roku prebiehali pomocné archívne práce, ako štítkovanie, škatuľovanie a najmä sceľovanie archívnych fondov aj z dôvodu preberania Štátnych notárstiev vo Svidníku a v Stropkove.

V roku 2020 boli reštaurované dva archívne dokumenty z fondu Zbierka máp a plánov.

Pracovisko Archív Stará Ľubovňa sídli v nových priestoroch, v obnovenej budove na Prešovskej 3 v Starej Ľubovni, ktorá je majetkom MV SR.

Aj v roku 2020 prebiehali práce na úseku ochrany archívnych dokumentov – štítkovanie (950 škatúl), sceľovanie – prenášanie fondov, ktoré súviseli so sťahovaním archívu a delimitáciou AF. V archíve s celkovou úložnou kapacitou 2010 bm je 264,915 bm voľných regálov.

Pracovisko Archív Vranov nad Topľou sídli v účelovej budove. Pracovisko je vybavené v depotoch č. 1 a č. 2 mobilným regálovým systémom. Depot č. 3 je vybavený stacionárnymi regálmi. Vlhkosť v depotoch naďalej pretrváva. K znižovaniu slúžia odvlhčovače. Pretrvávajúca vlhkosť by bolo treba riešiť napr. odizolovaním základového muriva. Pripomíname, že budova pracoviska je účelová a od rekonštrukcie uplynulo už 24 rokov. Začínajú sa výraznejšie prejavovať účinky degradačných faktorov a postupne sa objavujú okrem vlhkosti aj ďalšie problémy. V tejto súvislosti boli v roku 2020 vymenené okná (okná z 50. rokov 20. storočia) a vstupné dvere v dvornom trakte budovy. Došlo aj k rekonštrukcii odpadovej kanalizácie, výmene pretekajúcich odkvapových žľabov po obvode celej budovy a oprave opadaného sokla na budove archívu. Úložná kapacita v archíve je 2 500 bm, voľná 829,540 bm.

V roku 2020 pracovníci naďalej sceľovali archívne fondy, vymieňali poškodené škatule spolu so štítkovaním. Zároveň pokračovali pri príprave podkladov pre vyhotovenie nového lokačného prehľadu v súlade s prebiehajúcou dislokáciou archívnych dokumentov

Sťahovanie archívnych fondov v rámci delimitácii zo špecializovaného pracoviska Spišský archív v Levoči do pracoviska Archív v Starej Ľubovni a Štátneho archívu v Košiciach pracovisko Spišská Nová Ves si vyžiadalo precíznu a zodpovednú prípravu, ale aj fyzickú pomoc všetkých zamestnancov archívu.

C.3.1. Mikrosnímkovanie, fotografovanie a digitalizácia archívnych dokumentov

V súvislosti s ochranou archívnych dokumentov možno spomenúť ich mikrosnímkovanie, fotografovanie a digitalizáciu. Pokračovalo sa v systematickom digitalizovaní písomností z fondu Magistrát mesta Levoče: 1073 skenov listín (549 j.) a 524 snímok pečatí z 524 predlôh. Naďalej sa digitalizovali aj kroniky Viktora Greschika – 305 skenov z 305 predlôh. Pre Štátny archív v Prešove a jeho pracoviská vyhotovili pracovníci aj fotografie pečatí a pečatidiel. Okrem toho sa digitalizovali napríklad: Kniha novoprijatých mešťanov mesta Prešov (ŠAPO), Matrika Kolonica (ŠAPO), Matrika Bertotovce (ŠAPO), mapy Krajský súd v Prešove (ŠAPO), Drugeth Humenné – mikrof. kópie urbárov (ŠAPO), Diplomatarium comitatus sarisiensis... (ŠAPO), Maďarsko-český slovník (ŠAPO), Lexicon Abbreviaturarum (ŠAPO), Nemecko-český slovník (ŠAPO), mikrofilm Kolégia.... (ŠAPO), listina Kunigunda, i. č. 6 (Archív Poprad).

C.3.2. Konzervovanie a reštaurovanie

Štátny archív v Prešove sa venuje aj konzervovaniu a reštaurovaniu. Práca našich odborníkov Petra Petriska a Martina Petrinca, pôsobiacich v špecializovanom pracovisku Spišský archív v Levoči, je naozaj pozoruhodná. Každý rok konzervujú a reštaurujú niekoľko dokumentov Štátneho archívu v Prešove, aby zachovali ich integritu a stabilizovali ich obsah a fyzický stav, znížili účinky degradačných procesov a v mnohých prípadoch rekonštruovali ich pôvodný stav. Zreštaurovali napríklad latinsko-maďarský slovník a pre pracovisko v Levoči tri mapy z fondu Správa majetkov Jasovského prepoštvstva na výstavu pre Východoslovenskú galériu v Košiciach.

C.3.3. Kníhviazačské práce

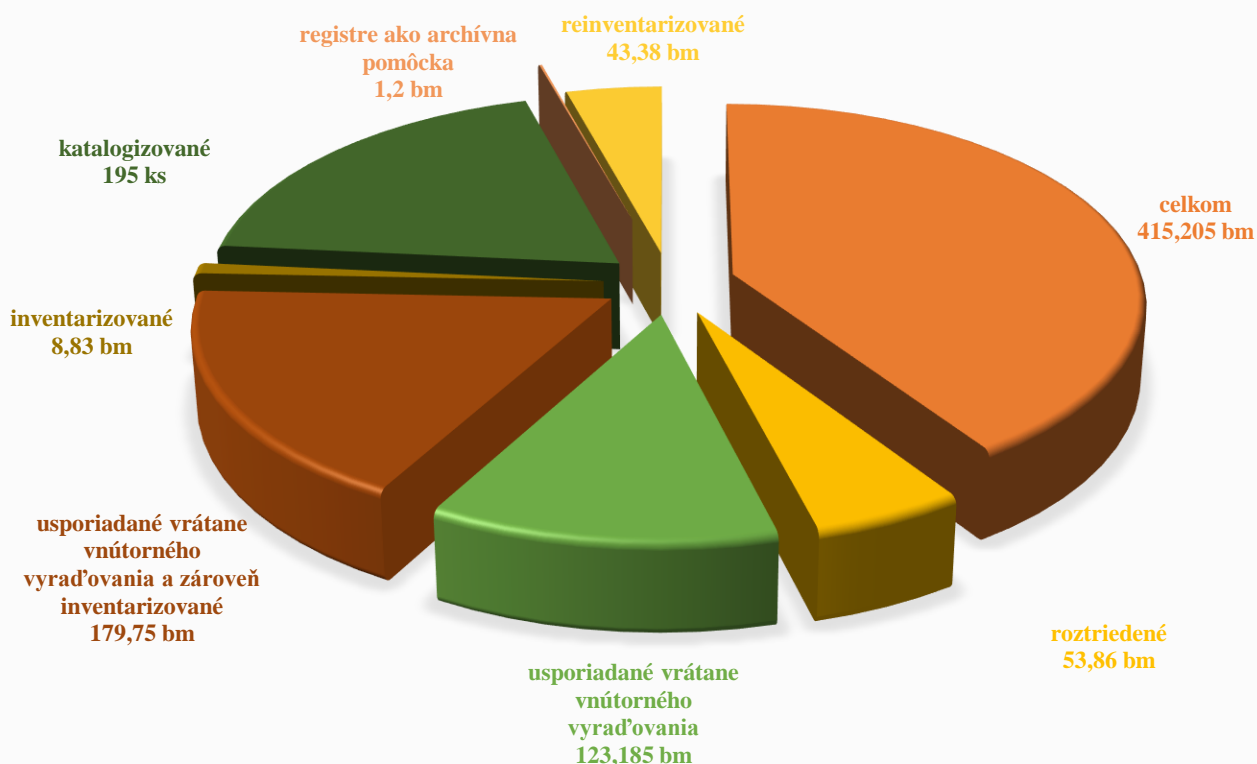
Kníhviazačské práce zabezpečoval Jakub Sninčák podľa aktuálne predkladaných požiadaviek, ktoré boli vopred schválené riaditeľkou archívu.

C.4. Filmotéka

Pokiaľ ide o filmotéku, Štátny archív v Prešove uchováva konzervačné a študijné kópie. Na tomto úseku sa v roku 2020 intenzívnejšie nepracovalo.

C.5. Spracovanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Graf 7 – Stav spracovania a sprístupnenia AD

Uvedený diagram prezentuje stav spracovania a sprístupnenia archívnych dokumentov v Štátnom archíve v Prešove v uplynulom roku:

- roztriedených bolo 12 archívnych fondov v celkovom rozsahu 53,86 bm,
- usporiadaných vrátane vnútorného vyrad'ovania bolo 81 archívnych fondov v celkovom počte 123,185 bm,
- usporiadaných vrátane vnútorného vyrad'ovania a zároveň inventarizovaných bolo 30 archívnych fondov v celkovom počte 179,750 bm,
- inventarizované boli 4 archívne fondy v celkovom počte 8,83 bm,
- katalogizované boli 2 archívne fondy v celkovom počte 1,2 bm,
- reinventarizované boli 4 archívne fondy v celkovom počte 48,430 bm.

Rok 2020 bol, rovnako ako ten predchádzajúci, poznačený technickými problémami v súvislosti so zavedením aplikácie ISEA do užívania. V priebehu roka neboli tieto problémy vyriešené, preto boli archívne pomôcky vyhotovené v textovom editore Word a zaslané OAR na schválenie.

V uplynulom roku pracovníci archívu vyhotovili **29 opisov** archívnych fondov.

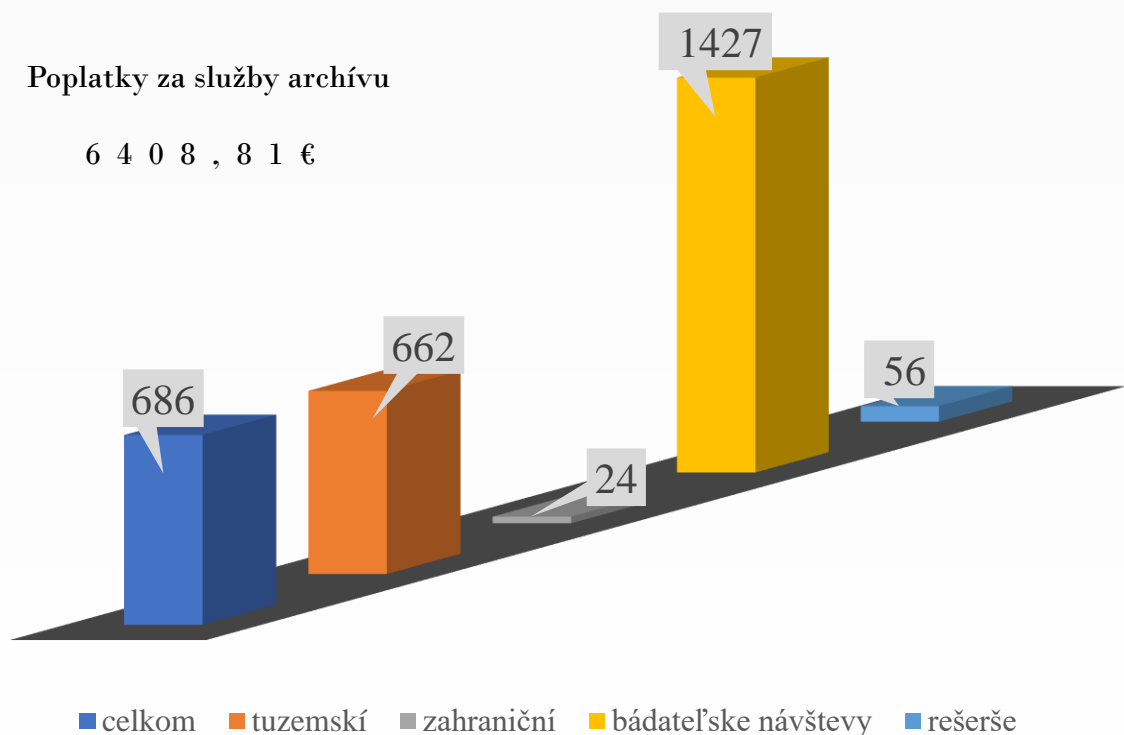
Ešte v roku 2019 zamestnanci absolvovali školenie Aplikáčno-programové vybavenie Evidencia pečatí a pečatidiel pod vedením PhDr. Lenky Pavlíkovej, PhD., riaditeľky Štátneho archívu v Bratislave, a jej kolegov. Nadobudnuté vedomosti potom využili pri opise pečatí a pečatidiel a ich evidencii v programe EPAP. Vo vykazovanom roku bolo vyhotovených **170 opisov pečatí**, a to predovšetkým z fondu Rod Stárai (Sztáray) z Michaloviec. Tejto činnosti sa venovali najmä odborní pracovníci v Prešove a Levoči, fotografie pečatí vyhotovil Rastislav Sanitrik.

C.6. Prístup k archívnym dokumentom

C.6.1. Prístup k AD štúdiom na základe bádateľského listu

V dôsledku protiepidemických opatrení a zatvorenia bádateľní výrazne klesol počet bádateľov. Kým v roku 2019 archív umožnil prístup k archívnym dokumentom formou bádateľského listu 962 bádateľom, v roku 2020 to bolo len 686, pričom z toho 662 pochádzalo zo Slovenska. Ubudlo aj študujúcich zo zahraničia, náš archív zaevidoval len 24 bádajúcich cudzincov, ktorí uskutočnili 53 bádateľských návštev. Celkový počet návštev v rámci bádateľskej agendy bol 1427. Bádatelia sa venovali prevažne výskumu regionálnych dejín, genealogickému bádaniu, štúdiu urbárskych písomností, máp a dokumentov z rodových archívov.

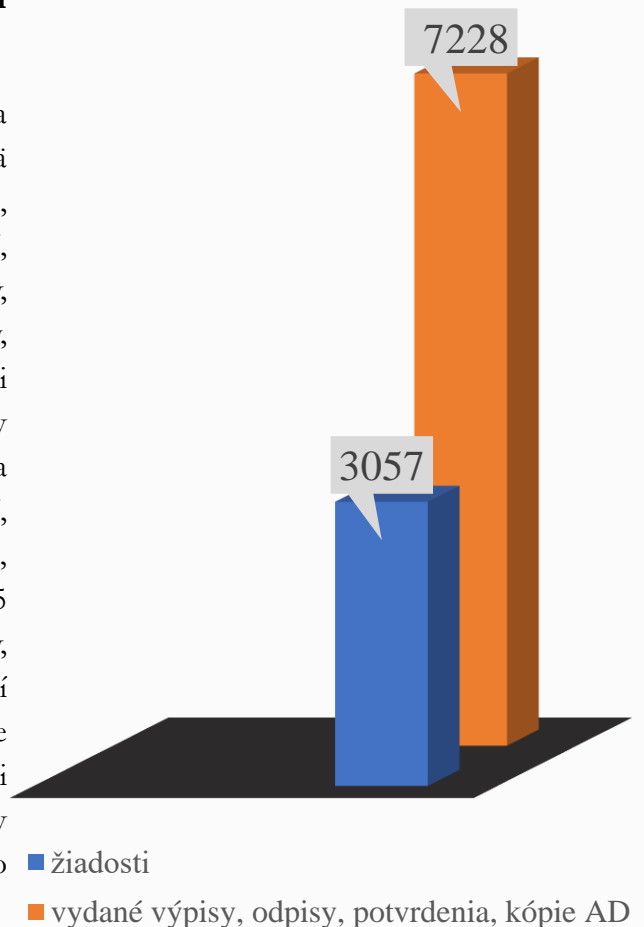
Graf 8 – Bádateľská agenda a rešerše

C.6.2. Prístup k AD formou odpisu, výpisu, potvrdenia alebo kópie na základe písomnej žiadosti

Prístup k archívnym dokumentom na základe písomnej žiadosti sa týkal najmä vyhľadávania dokladov o školskej dochádzke, ukončenom vzdelaní, vyučení a zamestnaní, ďalej dedičských spisov a iných protokolov, uznesení a rozhodnutí orgánov štátnej správy, tiež dokumentov k reštitučným nárokom či genealogickým údajom. Celkovo archív v správnej agende zaevidoval 3057 žiadostí a vyhotovil 7228 výpisov, odpisov, potvrdení, kópií a osvedčených kópií. Možno povedať, že aj napriek nižšiemu počtu žiadostí (3315 v roku 2019) vzrástol počet vydaných výpisov, odpisov, potvrdení, kópií a osvedčených kópií oproti roku 2019 (5887 kusov vydaných). Je potrebné spomenúť, že sme zaznamenali nárast žiadostí prostredníctvom e-mailov a pošty, čo súvisí s obmedzovaním voľného pohybu počas pandémie COVID-19.

Graf 9 – Správna agenda

C.6.3. Poplatky

Pokiaľ ide o poplatky za prístup k archívnym dokumentom, archív spolu vybral 11 279,31 eur, pričom väčšiu sumu predstavovali poplatky za služby archívu, ako napr. vyhovovanie xerokópií pre bádateľov či využívanie vlastného reprografického zariadenia na vyhotovenie kópií. Archív odovzdal Centru podpory Prešov 6408,81 eur. V správnej agende archív zaevidoval správne poplatky vo výške 4870,50 eur.

C.7. Archívna knižnica

V roku 2020 bola zrealizovaná čiastočná revízia knižničných fondov archívu. Ďalšia časť sa presúva na rok 2021. Vo viacerých knižniciach sa pokračovalo v katalogizácii kníh i evidencii nových prírastkov. K 31. decembru 2020 sa v našej knižnici nachádzalo **70 778** zväzkov.

EPERIES.

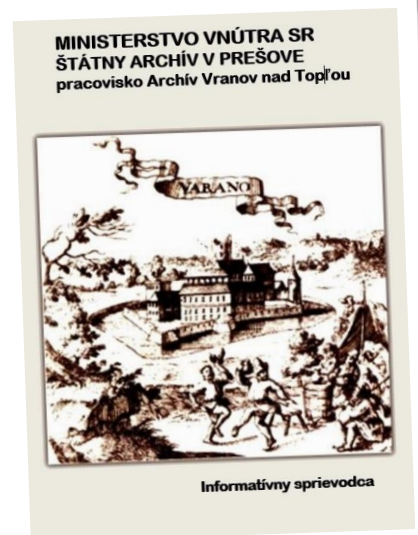
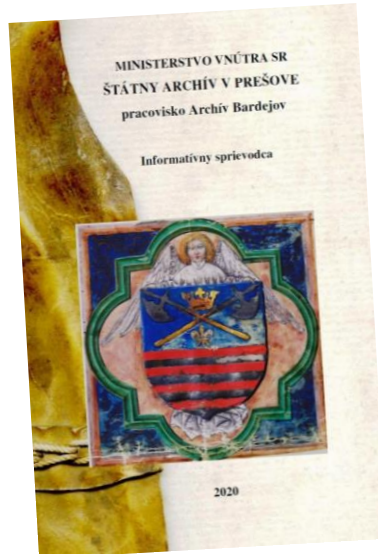
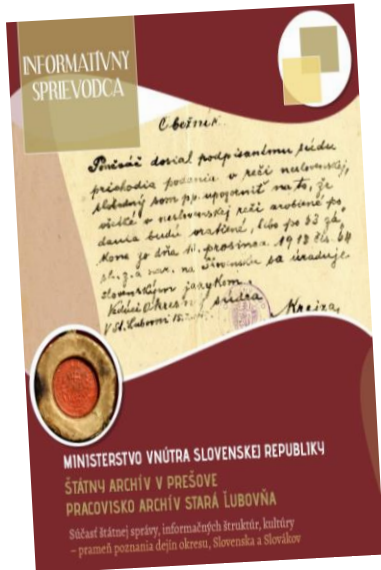
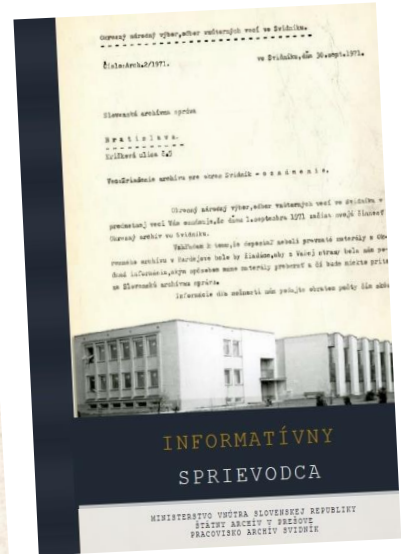
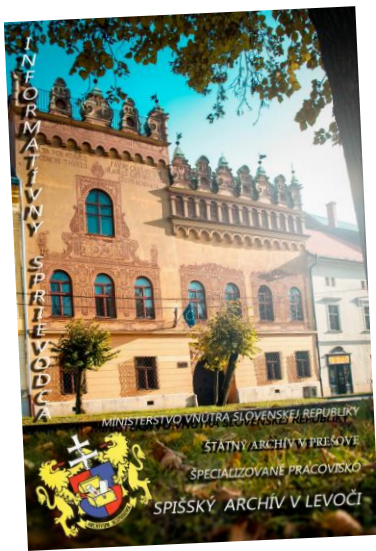
MINISTERSTVO VNÚTRA SR ŠTÁTNY ARCHÍV V PREŠOVE

Informatívny sprievodca

C.8. Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť

Výskumná, publikačná a kultúrno-osvetová činnosť štátneho archívu bola aj v roku 2020 bohatá. Realizovali sme viaceré rezortné úlohy, ako napr. stratégia ochrany archívnych dokumentov, pečate a pečiatky so štátnym znakom.

V rámci výskumných úloh sa pracovníci venovali aj podkladom k tvorbe „Malého informačného propagačného sprievodcu“, v ktorom lokalizovali pracovisko a poskytli o ňom základné údaje a užitočné informácie; textom i fotografiami opísali vznik a historický vývoj archívu v jednotlivých mestách, priestory archívu, archívne fondy, pričom pri tých najvýznamnejších sa aj bližšie pristavili; archívnu knižnicu či prístup k archívny dokumentom.

C.8.2. Publikačná činnosť

Zamestnanci archívu napísali viaceré vedecké štúdie, články, recenzie a príspevky do odbornej a regionálnej tlače. V rámci výskumnej a publikačnej činnosti by sme chceli vyzdvihnúť aktivity viacerých pracovníkov Štátneho archívu v Prešove:

- Pracovníčky Archívu v Poprade v zložení PhDr. Zuzana Kollárová, PhD. (zostavovateľka monografie), PhDr. Božena Malovcová a Ing. Martina Šlampová sa podieľali na príprave **monografie Liptovská Teplička**, ktorá má 375 strán formátu A4. Jej slávnostná prezentácia sa konala aj za ich prítomnosti 21. júna 2020 v tamojšom rímskokatolíckom kostole.
- Pri príležitosti 50. výročia posvätenia evanjelického kostola vo Švábovciach vznikla kniha **Láskou zjednotení – história a súčasnosť Evanjelického cirkevného zboru vo Švábovciach**. Jej zostavovateľkou je PhDr. Božena Malovcová a spoluautorkou Ing. Martina Šlampová. Obe sa zúčastnili jej krstu 11. októbra vo Švábovciach.
- PhDr. Zuzana Kollárová, PhD., z pracoviska Archív Poprad bola zostavovateľkou publikácie **Štrba a jej dejiny do roku 1945**. Autorsky sa na knihe podieľala aj PhDr. Božena Malovcová.
- Špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči úzko spolupracuje s mestom Levoča a pravidelne prispieva do **Levočského informačného magazínu**. Autori sa venujú rôznym témam z regionálnej histórie a možno spomenúť tieto články: PhDr. Slávka Sámelová: Veľký župný dom v Levoči; Mgr. Michaela Kurinová, PhD.: Z dejín súdnictva v Levoči; PhDr. Alena Kredatusová: Z opatrení a rád pri nákazlivých chorobách v minulosti; O besnote na Spiši; Mgr. Monika Fekiačová: Levoča a 75. výročie ukončenia druhej svetovej vojny; O zdravotnej starostlivosti v archívnych dokumentoch Spišského archívu v Levoči.
- Štátny archív v Prešove aktívne kooperuje so vzdelávacími a vedeckými inštitúciami. Mgr. Alena Mišíková, PhD., pripravila recenziu zborníka **Od prameňov viery k dejinám cirkvi I.**, ktorý v roku 2020 vydala Prešovská univerzita v Prešove.
- Mgr. Alena Mišíková, PhD., napísala aj recenziu zborníka **Liber – Verbum – Monumentumque II. (konfesionalita, duchovná a knižná kultúra v dejinách)**, vydaného Štátnou vedeckou knižnicou v Prešove.
- **Kúpele na Zemplíne – Sobranecké kúpele, kúpele Jovsa, Malčice a Michalovce**. Nezisková organizácia Priatelia Zemplína v spolupráci so Zemplínskym múzeom v Michalovciach a Mestským kultúrnym strediskom v Michalovciach vydali publikáciu **Kúpele na Zemplíne**, na ktorej sa spoluautorsky podieľala Mgr. Alena Mišíková, PhD.
- **Mor roku 1645**. Epidémie sú témou ostatných mesiacov a vo svojom článku sa im venoval aj náš kolega Mgr. Filip Lampart. Spravoval niekoľko archívnych dokumentov a podal pohľad na život v Starej Ľubovni v čase šírenia nebezpečného smrteľného infekčného ochorenia.

OD PRAMEŇOV VIERY
K DEJINÁM CIRKVI I.

dejiny súdnictra v Levoči

opätrení a rúd pri nákazlivých
chorobách v minulosti

O hesnote na Spiši v roku 1828

Levoča a 75. výročie ukončenia
druhej svetovej vojny

Veľký župný dom v Levoči

Láskou ZJEDNOTENÍ

HISTÓRIA A SÚČASNOSŤ EVHANGEJICKEJ
CIRKEVNÉHO ZBORU VO SVÄTÝCH

Liptovská
Lepička

KÚPELE NA ZEMPLÍNE
Sobranceké kúpele, kúpele Jovsa,
Malčice a Michalovce

L'UBOVNANSKE

roku 1645

Mor

Keďže každá generácia je podľa svojich dejinných podmienok vystavená otázkam ktorými sa musí zaoberať, v týchto dňoch prežívame otázky, ktoré sa týkajú moru. Každý mor je iný, ale mor je mor. Každý mor je iný, ale mor je mor. Každý mor je iný, ale mor je mor.

LIBER VERBUM MONUMENTUMQUE II.

OKONFESIONALITA, DUCHOVNÁ
A KNIŽNÁ KULTÚRA V DEJINÁCHO

C.8.3. Kultúrno-osvetová činnosť

V roku 2020 sa pracovníci archívu zaoberali aj na kultúrno-osvetovou činnosťou. Kvôli pandémie COVID-19 sa však niektoré z ich cieľov nenaplnili a pripravené výstavy zatiaľ nemohli prezentovať verejnosti.

Pokiaľ ide o výstavy, v roku 2020 sa pozornosť zamerala najmä na **75. výročie ukončenia druhej svetovej vojny**. Pracovníci archívu v rámci príprav vytvorili pútavé **pozvánky**, ktoré rozposlali štátnym archívom, školám, ako aj ďalším organizáciám a jednotlivcom a zverejnili ich aj na Facebookovej stránke nášho archívu. Oslovili mnohých záujemcov o históriu a regionálne dejiny, avšak kvôli koronavírusu nemohli naše archívy navštíviť všetci. Prezentácie archívnych dokumentov prebiehali približne od mája 2020 a vo viacerých pracoviskách sú dostupné ešte aj v týchto dňoch, pričom archívne dokumenty a ich kópie sú uložené v uzamykateľných vitrínach, ktoré sme získali vďaka spolupráci s Centrom podpory Prešov. Návštevníkom naši pracovníci pripravili aj pútavé prednášky a diskusie, zamerané na priebeh vojny na Slovensku a predovšetkým na situáciu v jednotlivých okresoch a postupné oslobodzovanie územia.

Z uskutočnených podujatí môžeme spomenúť aj výstavu pri príležitosti **100. výročia divadelníctva na Slovensku**, ktorú inštalovalo pracovisko Archív Poprad. Prostredníctvom archívnych dokumentov priblížilo aj aktivity ochotníckeho divadla na Spiši. V budove archívu na Slovenskej ulici 40 v Prešove si návštevníci mohli pozrieť fotografie, ktoré prezentovali **činnosť a vedecko-výskumnú prácu na oddeleniach a pracoviskách**.

Pracovisko Vranov nad Topľou vytvorilo výstavu k **750. výročiu prvej písomnej zmienky o meste Vranov nad Topľou**. V archíve bola pripravená už od mája 2020 a predstavila mesto z rôznych pohľadov, keďže bola rozdelená do piatich menších okruhov, a to: 1. písomné zmienky šľachticov panstiev Vranova a Čičvy (zázpisy mapujúce život na danom území z obdobia rokov 1367 – 1483); 2. premeny v čase (porovnanie zaujímavých architektonických budov v meste – kedysi a dnes); 3. mesto v minulosti očami fotografa (fotografické snímky, napr. rôznorodé fotografie z Námestia slobody atď.); 4. „niekoľkí z mnohých“ osobnosti mesta (predstavili iba skromnú vzorku reprezentantov, ktorí sa zaslúžili o popularizáciu mesta v rôznych spoločenských sférach); 5. navštívili nás (zdokumentovanie významných návštev a osobností, ktoré poctili svojou návštevou mesto a jeho obyvateľov).

So zachovaním všetkých bezpečnostných pokynov a opatrení hlavného hygienika Slovenskej republiky sa uskutočnilo aj zopár exkurzií. Vďaka nim si prezreli archív a jeho pracoviská žiaci a študenti základných, stredných a vysokých škôl, ale aj iní návštevníci, ktorí sa oboznámili s históriou príslušného pracoviska, zaujímavými dokumentmi, prácou v archíve i dejinným vývojom jednotlivých miest.

Archív pri kultúrno-osvetovej činnosti spolupracoval s viacerými inštitúciami, ako napr. VÚC, mestskými úradmi, múzeami či Prešovskou univerzitou. Pracovisko archív Svidník kooperovalo s mestom Svidník na výstave pri príležitosti **75. výročia oslobodenia Svidníka**. Keďže sa podujatie konalo ešte v januári, čiže pred vypuknutím pandémie, jeho súčasťou bolo diskusné fórum, ako aj vedomostný kvíz či projekcia pre žiakov základných škôl. Mgr. Lenka Badidová z tamojšieho archívu tiež poskytla archívne dokumenty na **výstavu Medovníkárstvo – sladký pôžitok a vôňa Vianoc**, ktorá bola v Kaštieli v Stropkove. Zaujímavá bola aj **výstava Umením a slovom**, ktorú organizovala Východoslovenská galéria v Košiciach v spolupráci s Opátstvom premonštrátov v Jasove a špecializovaným pracoviskom Spišský archív v Levoči. Metodicky sa venovala pôsobeniu premonštrátov a podnetom na jej prípravu bolo 900. výročie založenia tohto rádu. Pracovisko Archív Poprad spolupracovalo s RTVS a Historickým ústavom SAV. V dvoch dieloch populárno-náučnej relácie **RTVS** s názvom **SK Dejiny** predstavili výsledky svojho historického výskumu, bohaté vedomosti a skúsenosti PhDr. Zuzana Kollárová, PhD., a Ing. Martina Šlampová. Venovali sa histórii Vysokých Tatier a ich premenám v minulosti. Kým dr. Kollárová sa zamerala skôr na staršie dejiny tatranských osád, Ing. Šlampová opísala život v Tatrách v období socializmu. Obe časti relácie sú dostupné aj v TV archíve RTVS. Spomínané pracovisko pripravilo aj výstavu **Tatraci z podhoria**, ktorá sa týkala dejín našich veľhôr. Mala sa konať 24. apríla 2020, avšak kvôli pandémie sa odložila na rok 2021.

C.9. Organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca

Ťažisko činnosti riaditeľky archívu, vedúcich pracovísk a oddelení na tomto úseku spočívalo v troch oblastiach. Prvou bola účasť na pravidelných celoslovenských poradách, ako aj pravidelných mesačných poradách riaditeľky s vedúcimi oddelenia a pracovísk jednotlivých archívov. Druhou boli štvrťročné i operatívne porady vedúcich archívu so zamestnancami, kontrola plnenia a vykazovania zadaných úloh v súlade s plánom práce. Treťou oblasťou zase konzultácie (osobné, telefonické i elektronické) so zamestnancami Centra podpory Prešov a jednotkami podpory, ktoré mali za cieľ organizačne zabezpečiť prevádzku archívu po hospodárskej stránke. Časť riadiacej práce tvorilo aj vedenie personálnej agendy, odborné konzultácie bádateľom, kontrola opisov archívnych fondov, kontrola a posúdenie archívnych pomôcok, vyhotovenie plánu a výkazu práce.

V rámci ekonomickej a administratívnej agendy boli okrem evidencie v IS Fabasoft realizované aj nasledovné aktivity: inventarizácia, vyhotovovanie delimitačných protokolov, reverzov, vedenie personálnej agendy, aktualizácia agendy PO a BOZP, evidencie jász a i.

Do vzdelávacej činnosti a organizovania školení a porád zasiahlo šírenie ochorenia COVID-19. Individuálny plán kompetenčného vzdelávania zamestnancov nebolo možné dodržať a vzdelávacie aktivity sa presúvajú do plánu na rok 2021. Z podnetných vzdelávacích aktivít možno spomenúť pracovné stretnutie k spracováaniu starších archívnych fondov, fondov magistrátov miest a evidencií pečatí a pečatidiel, ktoré prebiehalo pod vedením PhDr. Zuzany Kollárovej, PhD., a PhDr. Daniely Pellovej v priestoroch Archívu v Prešove. Naši zamestnanci si vymieňali svoje skúsenosti z triedenia, usporiadania, inventarizovania či katalogizovania fondov magistrátov a žúp. Vrátili sa k smerniciam na spracovanie archívu mesta OA-233/67, ale aj k literatúre zaoberajúcej sa danou problematikou. Momentálne sa zameriavame na Magistrát mesta Prešov, Magistrát mesta Kežmarok či Magistrát mesta Podolínec. V druhej časti porady sa venovali evidencii pečatí a pečatidiel, ktorá v roku 2020 intenzívne prebiehala v oddeleniach Štátneho archívu v Prešove, ako aj v špecializovanom pracovisku Spišský archív v Levoči. Okrem pečatí rodov sa digitalizovali a opisovali aj typáriá. Svoje poznatky s postupom pri evidencii pečatí účastníkom priblížila Mgr. Alena Mišíková, PhD.

Spolupráca s centrom podpory

Aj v roku 2020 sme úzko spolupracovali s **Centrom podpory Prešov**. Okrem bežných údržbárskych prác bolo aj vďaka centru podpory a jednotkám podpory v jednotlivých mestách vyriešených viacero havarijných situácií a dodaných niekoľko nových technických zariadení. Na základe požiadaviek archívu vymenilo CP PO pripojenie na Centrálny pult ochrany objektov, dostali sme novú telefónnu ústredňu v archíve na ulici Slovenskej a Slanskej. V priebehu roka 2020 zabezpečilo CP v našom archíve odstránenie viacerých nedostatkov v interiéri i exteriéri jednotlivých pracovísk. Opravy väčšieho rozsahu prebehli v Prešove, v archíve na Slanskej ulici boli vymaľované kancelárie. Aj špecializované pracovisko v Levoči získalo nové nátery, v jednej z budov vymaľovali celú bádateľňu a vymenil sa v nej aj koberec (podlahová krytina). Neplánovaný zásah do interiéru prebehol v pracovisku Archív Svidník, keďže na chodbe prvého poschodia opadla omietka. Pracovníci CP po nahlásení škody aktívne komunikovali s vedúcou a strop prišli v krátkom čase opraviť. V pracovisku Vranov nad Topľou zabezpečilo CP výmenu dverí vo dvornom trakte – pôvodné, okolo ktorých sa tvorili praskliny a opadávala omietka, boli nahradené plastovými. Okrem uvedených prác bolo v niektorých archívoch potrebné opraviť strechu, uskutočniť revíziu a montáž nových hromozvodov, vymeniť okná a odpadové žľaby či opraviť kanalizáciu.

V súvislosti s pandemiou COVID-19 Centrum podpory Prešov v spolupráci s jednotkami podpory pravidelne dodávalo našim pracovníkom osobné ochranné prostriedky, ako napr. ochranné rúška, dezinfekciu na báze alkoholu v podobe gélov či sprejov, ako aj jednorazové rukavice. V niektorých pracoviskách boli umiestnené bezdotykové dávkovače dezinfekcie a dokonca aj plexisklá, ktoré chránia našich pracovníkov pri kontakte s klientom a vypisovaní žiadostí v podateľni.

